

Underlagsrapport 2023:4

FORSKNINGSÖVERSIKT OM POLITIKENS DIGITALISERING UR ETT JÄMSTÄLLDHETSPERSPEKTIV

Beställd från Malin Holm

Jämställdhetsmyndigheten publicerar flera olika typer av rapporter. Underlagsrapporter från externa forskare eller aktörer som fungerar som ett kunskapsunderlag är en typ av rapport

Jämställdhetsmyndigheten

Göteborg, april 2023

Underlagsrapport 2023:4

Dnr: ALLM 2022/82

Har du frågor om denna publikation, kontakta:

Peter Vikström, avdelningschef Analys och Uppföljning

Telefon 031-392 90 00

INNEHÅLL

Förord	4
Sammanfattning	5
Inledning	7
Metod	9
Använder manliga och kvinnliga politiker digitala plattformar i olika stor utsträckning?	10
Hur ska vi undersöka om digitala trakasserier gentemot politiker är relaterat till deras kön eller andra bakgrundsfaktorer?	14
Utsätts manliga och kvinnliga politiker för nätbaserade hat och trakasserier i olika utsträckning?	16
Andra faktorer: synlighet, etnisk bakgrund och sexualitet	19
Form av trakasserier	22
I vilken mån är konsekvenserna av nätbaserade trakasserier könade?	25
Slutdiskussion	30
Referenser	33

FÖRORD

Den här underlagsrapporten är en forskningsöversikt om politikens digitalisering och dess effekter i form av hot, hat och trakasserier ur ett jämställdhetsperspektiv har tagits fram av filosofie doktor Malin Holm, Uppsala universitet.

Analysen pekar på att sociala medier är idag den arena där flest övergrepp mot politiker sker, vilket kan få allvarliga konsekvenser för demokratin. De slutsatser som framförs i rapporten är rapportförfattarens egna och utgör inte Jämställdhetsmyndighetens uppfattning.

Göteborg, april 2023

*Peter Vikström,
Avdelningschef*

SAMMANFATTNING

Politikens digitalisering har öppnat upp nya möjligheter för politiker att skapa relationer med sina väljare och nå ut med sin politik, men innebär samtidigt en ökad möjlighet att attackera grupper som av vissa inte ses som hemmahörande på politiska positioner, exempelvis kvinnor och etniska och sexuella minoriteter. Sociala medier är idag den arena där flest övergrepp mot politiker sker, vilket kan få allvarliga konsekvenser för demokratin om det medför att de som utsätts väljer att på olika sätt dra sig undan offentligheten eller driva vissa typer av politiska frågor. Det är därför viktigt att vi får mer kunskap om hur digitala plattformar används av politiker, och hur de används av andra aktörer för att attackera folkvalda representanter, samt vilka konsekvenser detta får. Syftet med denna forskningsöversikt är därför att ge en systematisk genomgång av forskningsläget gällande politikens digitalisering ur ett jämställdhetsperspektiv, med ett särskilt fokus på de förtroendevalda.

Forskningsöversikten visar att de viktigaste skillnaderna med avseende på bakgrundsfaktorer som kön, etnisk bakgrund och sexuell läggning till viss del handlar om i vilken utsättning vissa grupper av politiker utsätts för nätbaserat våld och trakasserier, men framförallt hur de utsätts och vilka konsekvenser detta får för deras vilja att ställa upp och verka som förtroendevalda och vara synliga på offentliga arenor. Forskning som har undersökt *frekvensen* av utsatthet har visat på att det framförallt är kvinnor på höga politiska positioner, och särskilt kvinnor med etnisk minoritetsbakgrund, som utsätts för nätbaserade trakasserier och våld. De nätbaserade attacker som riktar sig mot kvinnor är också ofta av en annan *form* än de som riktar sig mot män (som inte avviker från en heterosexuell, vit, manlighet). Framförallt får kvinnor ta emot betydligt mer personliga kränkningar som handlar om deras kön/sexualitet, som anspelar på deras utseende och som ifrågasätter deras intellektuella kapacitet och kompetens som politiker, medan män snarare blir attackerade för sin politik. I vilken utsträckning och hur man utsätts för nätbaserade attacker får även konsekvenser för hur man påverkas. Forskning som undersökt konsekvenserna av nätbaserade kränkningar och våld i den skandinaviska kontexten har visat på att kvinnor, och i synnerhet unga kvinnor, i mycket högre utsträckning än män är benägna att dra sig tillbaka från politiska uppdrag och arenor för offentlig debatt efter att ha utsatts för kränkningar och trakasserier på digitala plattformar. Detta är kan få allvarliga effekter för en jämlik politisk representation då grupper som redan är underrepresenterade inom politiken kan bli avskräckta från att verka som politiska representanter.

För att ytterligare öka våra kunskaper om hur detta demokratiska problem kan förebyggas och motverkas behövs nya tillvägagångssätt och analytiska perspektiv. Dels behöver vi utveckla nya kombinationer av metoder för att fånga upp de dynamiker som utspelar sig på plattformarna och hur det påverkar dem som utsätts för nätbaserade kränkningar. Detta är viktigt inte minst för att få mer insikt i hur nätbaserat våld och kränkningar drabbar redan utsatta grupper av politiker – men också i ett vidare perspektiv de grupper som identifierar sig med dessa politiker. Vi behöver även utvidga forskningen till andra digitala arenor för politisk debatt än de man hittills fokuserat på. Till sist behövs

mer forskning om preventivt arbete för att hantera och förebygga nätbaserade attacker gentemot politiker och vilka typer av ingripanden i offentliga diskussioner på nätet som kan minska eller avbryta kränkande attacker gentemot politiker.

INLEDNING

Sociala medier är idag en central och växande arena för politisk kommunikation. Digitala plattformar har inneburit nya möjligheter för politiker men även nya utmaningar. Detta gäller inte minst för historiskt marginaliserade grupper så som kvinnor och etniska och sexuella minoriteter. För dessa grupper kan sociala medier innebära nya möjligheter att nå ut med sin politik och skapa relationer till väljarna, då de inte behöver ta sig förbi "grindvakter" som redaktörer i traditionella medier, vilka ofta gett (hegemoniska) män företräde (Hooghe et al., 2015; Kahn, 1996). I takt med att politikernas användning av olika typer av digitala plattformar har blivit en mer och mer integrerad del av deras arbete (se exempelvis Grusell & Nord 2020), har dessa dock också visat sig innebära stora utmaningar. Framförallt har det gett olika aktörer nya möjligheter att attackera och underminera grupper som av vissa inte anses vara hemmahörande inom politiken (Bardall, 2013; Erikson et al., 2021; Mechkova & Wilson, 2021; Rheault et al., 2019; Ward & McLoughlin, 2020).

Flera studier har visat på att våld och trakasserier gentemot politiker på digitala plattformar har ökat i omfattning över tid och att sociala medier är idag den arena där dessa övergrepp främst sker (Collignon & Rüdiger, 2021; Håkansson, 2021; Interparliamentary Union, 2016; 2018). En undersökning av svenska riksdagspolitiker visar på att över 90% någon gång har upplevt digitala trakasserier (Erikson et al., 2021). Övergrepp och trakasserier gentemot politiker som sker på (och utanför) digitala plattformar kan få allvarliga konsekvenser för den politiska representationen och därmed också för demokratin. Det kan påverka vem som är beredd att kandidera och inneha politiska uppdrag, liksom vilka frågor politiker är beredda att lyfta i den politiska debatten och på vilka arenor de väljer att (inte) synas (Håkansson, 2022a, 2022b). Kvinnor, och speciellt kvinnor med etnisk minoritetsbakgrund, är fortfarande en underrepresenterad grupp över hela världen, både i politiska församlingar generellt och i politiska ledarpositioner. Att inte tillhöra normen inom politiska församlingar kan leda till att historiskt marginaliserade grupper är extra utsatta för våld och trakasserier (Puwar, 2004). Våld och trakasserier gentemot kvinnliga politiker lyftes exempelvis nyligen fram av UN Womens generaldirektör Sima Bahous som den främsta anledningen till att kvinnor är kraftigt underrepresenterade på höga ledarpositioner inom politiken världen över (UN Women 2023). Vi behöver därför kunskap om hur digitala plattformar används av politiker, och hur de används av andra aktörer för att attackera folkvalda representanter, samt om och hur detta beror av politikernas kön eller andra faktorer som etnisk bakgrund eller sexuell läggning. Vi behöver också veta mer om vilka konsekvenser nätbaserade hot och trakasserier får för dem som utsätts, och i förlängningen för en jämlik politisk representation och för demokratin.

Denna forskningsöversikt samlar därför det internationella och svenska forskningsläget när det gäller politikens digitalisering ur ett jämställdhetsperspektiv, med ett särskilt fokus på de förtroendevalda. Forskningsöversikten kommer att systematiskt redovisa forskningsläget gällande dessa frågor i både internationell och svensk kontext samt diskutera hur kontextuella faktorer, exempelvis olika typer av politiska system och valsystem, kan spela roll för resultaten. I de avseenden det finns publicerade eller pågående

studier av den svenska kontexten kommer det ges en fördjupad beskrivning av denna. Sverige brukar lyftas fram som ett intressant fall när det gäller politikens digitalisering ur ett jämställdhetsperspektiv av framförallt två anledningar (se exempelvis Erikson et al., 2021; Sandberg & Öhberg, 2017). För det första har kvinnor i Sverige under relativt lång tid haft en betydande närvaro i politiken, och en jämlik politisk representation med avseende på kön har varit normen snarare än undantag. Det gör att vi kan undersöka om könade skillnader i hur politiker använder sig av sociala medier återfinns även i en kontext som under lång tid varit relativt jämställd. För det andra är Sverige ett intressant fall att undersöka då det också är en föregångare när det gäller politikens digitalisering. Svenska politiker var relativt tidiga användare av digitala plattformar och de använder dem också i jämförelsevis hög utsträckning.

I den första delen av forskningsöversikten ligger fokus på hur användningen av digitala kommunikationsmedel i det politiska arbetet skiljer sig åt mellan män och kvinnor (exempelvis om och hur man kommunicerar politiken till väljarna och gör sina aktiviteter synliga). Den andra delen fokuserar på digitaliseringens potentiellt negativa konsekvenser i termer av digitala trakasserier och våld mot politiker. Det handlar dels om forskning som undersöker om män och kvinnor utsätts för digitala trakasserier i olika stor utsträckning, dels om män och kvinnor utsätts för digitala trakasserier i olika form samt, slutligen, i vilken mån konsekvenserna av digitala trakasserier mot politiker är könade. Forskningsöversikten avslutas med en diskussion om vilka konsekvenser detta kan få för politisk representation ur ett jämställdhetsperspektiv.

METOD

Denna forskningsöversikt bygger till stor del på den forskning som har genomförts inom ramen för forskningsprojektet *Kön och sociala medier i omstridda val* (Vetenskapsrådet 2019-2022), samt de nya forskningsansökningar som har författats baserat på resultaten av detta projekt. Kompletterande sökningar har även gjorts på konventionella sökmotorer för forskningslitteratur så som *Google Scholar*, vilka inkluderat söktermer så som ”politicians (gendered) use of social media” samt ”(gendered) online violence/harassment/abuse/incivility against politicians”. Som brukligt har välciterade publikationer i högt rankade tidskrifter inom fältet prioriterats. Inom de områden där det i nuläget i stort sett saknas publicerade studier har även pågående opublicerad forskning inkluderats, exempelvis i form av konferenspaper och andra typer av arbetspapper.

ANVÄNDER MANLIGA OCH KVINNLIGA POLITIKER DIGITALA PLATTFORMAR I OLIKA STOR UTSTRÄCKNING?

För att förstå hur sociala medier har påverkat maktdynamiker inom politiken, exempelvis mellan olika typer av politiska partier eller politiska kandidater, har normalisering-utjämningsteorin (normalization-equalization) ofta fungerat som en utgångspunkt (Jacobs & Spierings, 2016). Enligt *utjämningsteorin* föreslår vissa forskare att sociala medier erbjuder en möjlighet för kvinnor i politiken att övervinna de hinder som traditionella medier utgör och att nå ut till väljarna på nya sätt (Jacobs & Spierings, 2016; Sandberg & Öhberg, 2017; Yarchi & Samuel-Azran, 2018). En stor mängd studier har analyserat traditionella mediers bevakning av manliga och kvinnliga politiker, och de visar genomgående på att kvinnliga politiker är mindre synliga och porträtteras på ett mindre fördelaktigt sätt än sina manliga motsvarigheter (se exempelvis Hooghe et al., 2015; Kahn, 1996; Yarchi & Samuel-Azran, 2018). Utjämningsteorin menar därför att sociala medieplattformer, på grund av sin breda räckvidd, låga kostnad, tillgänglighet och enkelhet, kan innebära nya möjligheter för politiker från historiskt marginaliserade grupper (som kvinnor och etniska och sexuella minoriteter) som har färre resurser. Jämfört med traditionella medier erbjuder de också en större möjlighet att själv ta kontroll över den bild och berättelse som presenteras av dem offentligt då man själv väljer vilket innehåll man publicerar (Sandberg & Öhberg, 2017). Därmed kan digitala plattformer erbjuda ett nytt sätt för dessa kandidater att nå ut till väljarna, rikta sig till vissa specifika målgrupper (som unga kvinnor), förmedla politiska budskap och mobilisera väljare utan att behöva hantera ”grindvakter” inom traditionella medier, såsom redaktörer eller journalister (se Dolezal, 2015; Gibson & Mcallister, 2015; Sandberg & Öhberg, 2017).

Andra forskare har dock hävdats att sociala medier snarare ger redan privilegierade och resursstarka politiska aktörer nya fördelar, då det krävs både kompetens och ekonomiska resurser för att kunna använda dem på ett effektivt sätt. Enligt *normaliseringsteorin* är politiker med mer resurser därför bättre rustade för att använda sociala medieplattformer som politiska verktyg, och därmed reproducerar eller förstärker digitala plattformer snarare befintliga maktstrukturer inom politiken. Till exempel tenderar redan valda och etablerade politiker att vara mer benägna att lägga stora resurser på användningen av sociala medier för att behålla sin makt och status (se Jackson & Lilleker, 2011; Quinlan et al., 2018; Samuel-Azran & Yarchi, 2020; Sandberg & Öhberg, 2017). Dessutom har en del forskning visat på att kvinnliga politiker utsätts för nätbaserade trakasserier och hat i större utsträckning och av en annan karaktär än det som drabbar män, vilket kan ha en negativ inverkan på deras användning av digitala plattformer (Sandberg & Öhberg, 2017). Vidare har det hävdats att den utbredda spridningen och professionaliseringen av användningen av sociala medier över tid kommer att göra det mindre attraktivt plattform för marginaliserade politiska aktörer, inklusive kvinnor, vilket talar för att en normalisering kommer att ske (Gibson & Mcallister, 2015; Jacobs & Spierings, 2016). En del

forskare har därför föreslagit att det först sker en utjämning, och sedan en normalisering när det gäller politikernas användning av digitala plattformar (Gibson & Mcallister, 2015).

När det gäller frågan om manliga och kvinnliga politiker använder digitala medier i sitt arbete i olika utsträckning finns det dock inte något entydigt svar. Ett flertal studier av västerländska kontexter visar på att kvinnor är mer benägna att använda sociala medier (och särskilt Twitter) för politiska kampanjer (Evans et al., 2014; Jackson & Lilleker, 2011; Trumm & Sudulich, 2022; Wagner et al., 2017), och att de har fler följare än manliga politiker (Evans et al., 2014). Andra studier har funnit att manliga kandidater i större utsträckning än kvinnliga kandidater använder sociala medier i kampanjsyfte (Dolezal, 2015) eller att det inte finns några stora könsskillnader när det gäller kandidaternas användning av sociala medier under valkampanjer (Sandberg & Öhberg, 2017; Vergeer & Hermans, 2013) eller mellan valperioder (Larsson & Kalsnes, 2014).

Även när det gäller *hur* politiker använder sociala medier i sitt politiska arbete har de flesta studier visat på att det inte finns så stora könsskillnader i vilket innehåll manliga och kvinnliga politiker delar eller hur de interagerar med sina följare/väljare. Även om det ofta uttrycks en teoretisk förväntan om att kvinnliga politiker ska vara mer personliga i det innehåll de delar och interagera mer med sina följare har ett flertal studier funnit att så inte är fallet (McGregor et al., 2017; Meeks, 2016; Sandberg & Öhberg, 2017). Snarare har studier visat på att manliga politiker tenderar att dela mer personligt innehåll (Evans et al., 2014; McGregor et al., 2017), innehåll som fokuserar mer på familjen och innehåller personliga bilder (Meeks, 2016) och i högre utsträckning betonar sina egna förmågor och styrkor (Jackson & Lilleker, 2011). Kvinnor i politiken tenderar å sin sida att i högre utsträckning attackera eller kritisera sina politiska motståndare (Evans et al., 2014; Evans & Clark, 2016; Wagner et al., 2017), men också att diskutera politiska frågor och dela innehåll som är relaterat till kampanjarbete (Evans et al., 2014; Evans & Clark, 2016) och för att mobilisera sina väljare (Evans et al., 2014). För att förstå dessa, kanske delvis oväntade, resultat har det föreslagits att kvinnliga politiker tenderar att anta ett mer stereotypt maskulint beteende för att övervinna uppfattningar om att kvinnor inte är lämpade att inneha höga politiska positioner, medan män inte behöver ta hänsyn till detta utan kan använda sig av referenser till exempelvis familjen för att skapa en mer mänsklig bild av sig själv som väljarna kan relatera till (Evans & Clark, 2016; Meeks, 2016; Wagner et al., 2017).

De flesta av de studier som beskrivs ovan, vilka främst studerat politikernas användning av sociala medier under valkampanjer i USA eller i europeiska kontexter, har dock endast inkluderat kön som en kontrollvariabel. Det innebär att de inte har fokuserat särskilt på könsskillnader utan snarare analyserat kön som en av flera faktorer som kan inverka på politikernas användning av sociala medier, utöver exempelvis ålder och partitillhörighet. Det finns även ett mindre antal empiriska studier som uttryckligen har fokuserat på könsskillnader i användning av sociala medier bland politiker (se Holm et al., 2023; Hrbková & Macková, 2021; Sandberg & Öhberg, 2017; Wagner et al., 2017; Yarchi & Samuel-Azran, 2018). En av dessa har fokuserat på den svenska kontexten. Genom att kombinera en enkät till alla 315 kandidater för de större riksdagspartierna (svarsfrekvens 46%) och data insamlad från kandidaternas publika Twitter-konton, studerar Sandberg & Öhberg (2017) hur sociala medier användes av svenska politiska kandidater innan, under och efter valet till Europaparlamentet 2014. Studien analyserar könade skillnader när det gäller politikernas värdering av sociala medier som ett verktyg i kampanjarbetet,

om de använder Twitter för att framförallt föra fram sitt partis budskap eller för att främja sin egen agenda, och om det finns någon skillnad i hur aktivt och interaktivt manliga och kvinnliga kandidater använder Twitter.

Studien finner att kvinnliga politiker i betydligt högre utsträckning än deras manliga motsvarigheter upplever att användningen av Twitter och Facebook var viktigt under valkampanjen. Exempelvis svarade nära hälften av kvinnorna (48%) att Twitter var ett ”ganska” eller ”våldigt” viktigt verktyg under kampanjen, medan endast 25% av männen instämde i detta påstående. Enkätdata visar också på att kvinnliga kandidater i högre utsträckning angav att de använde sig av Twitter både för den egna kandidaturen och för partirelaterade syften, och att de dessutom var mer nöjda med hur användningen av sociala medier under kampanjen hade fallit ut. När det gällde kandidaternas faktiska användning av Twitter finner studien dock inga signifikanta könsskillnader; kvinnliga och manliga politiker använde Twitter i lika stor utsträckning och på ungefär samma sätt när det gällde vilket innehåll de delade och deras interaktioner med väljarna/följarna under valet. Istället var det yngre kandidater och tidigare invalda kandidater som använde Twitter i högre utsträckning än andra kandidater. Både före och efter valet var dock kvinnliga kandidater mer aktiva på Twitter och interagerade i större utsträckning med sina följare. Av de kandidater som inte hade använt sig av sociala medier under kampanjen angav väldigt få trakasserier och hat som skäl (bara en man och en kvinna).

Resultaten av Sandberg & Öhbergs (2017) undersökning ligger också i linje med en annan studie av den svenska (och norska) kontexten som fokuserar på användningen av sociala medier i politikernas mer vardagliga arbete mellan valperioderna (Larsson & Kalsnes, 2014). Studien undersöker politikernas användning av både Twitter och Facebook genom att kartlägga vilka parlamentariker som har sociala-medier konton samt i vilken utsträckning de är aktiva användare av dessa (i termer av hur mycket innehåll de publicerar). Studien visar dels på att betydligt fler svenska riksdagsledamöter vid denna tidpunkt hade Twitterkonton (58%) än publika Facebook-sidor (”Facebook Pages”) (19%). Liksom Sandberg & Öhberg (2017) finner författarna dock inga signifikanta könsskillnader i användningen av Facebook eller Twitter varken bland svenska eller norska politiker (förutom när det gäller Twitter-användning där kvinnliga politiker visar sig använda Twitter i något högre utsträckning). Snarare är det framförallt yngre politiker (se även Dolezal, 2015; Vergeer & Hermans, 2013) för liknande resultat) och politiker som inte tidigare varit invalda eller innehaft en central position inom partierna, som i högre utsträckning använder sociala medier i sitt politiska arbete.

Det finns även ett fåtal studier av icke-västerländska kontexter som visat på skillnader i manliga och kvinnliga politikernas användning av sociala medier under valkampanjer. Till skillnad från studierna av västerländska kontexter som ofta fokuserat på användningen av Twitter, fokuserar dessa snarare på användningen av Facebook. Detta då Facebook ofta är den sociala medie-plattform som dominerar när det gäller politisk debatt och valkampanjer utanför Nordamerika och Europa. I en studie av valkampanjen inför det israeliska parlamentsvalet 2015, visar Yarchi & Samuel-Azran (2018) på att de kvinnor som kandiderade till valet och bedrev valkampanj på Facebook genererade mycket högre engagemang (i termer av antal gilla-markeringar, delningar, kommentarer och antal användare som hade kommenterat på varje post) bland följarna på sina officiella Facebook-sidor än de manliga kandidaterna. Denna skillnad var signifikant även vid kontroll för kandidaternas ålder, parti, listplacering och antalet poster de hade delat.

Författarna tolkar detta som att sociala medier erbjuder en möjlighet för kvinnliga kandidater att mobilisera väljare och stöd bland allmänheten i en kontext där kvinnor har en relativt låg numerisk politisk representation och innehar få politiska ledarroller.

I många utvecklingskontexter har könskvotering till politiska församlingar införts som en del av konstitutionella reformer som syftar till en demokratisk utveckling. I en studie av hur kandidater använde sig av Facebook i valkampanjen inför det tunisiska parlamentsvalet 2019 visar Holm et al. (2023) på vikten av att analysera hur könsskillnader i användningen av sociala medier formas av hur patriarkala strukturer interagerar med centrala delar av det politiska systemet. I det tunisiska fallet handlar det om hur det relativt nyligen införda kvoteringsystemet, som var en del av införandet av en ny konstitution 2014, samspelar med andra faktorer som ett proportionellt valsysteem och ett fragmenterat partisystem. Studien kartlägger användningen av Facebook under valkampanjen bland ett slumpmässigt urval av 400 kandidater, samt undersöker motiven till att använda (eller inte använda) plattformen som ett kampanjverktyg genom 19 semi-strukturerade intervjuer med manliga och kvinnliga kandidater som ställde upp i valet. Studien visar på att manliga kandidater var betydligt mer benägna att använda Facebook i kampanjsyfte än (23% v.s. 12%). Detta kan framförallt förklaras av att män i mycket högre utsträckning var placerade högst upp på vallistorna och därmed hade mer resurser för att använda sociala medier under kampanjen och dessutom hade mer motivation att kampanja då det fanns en mycket större chans att de skulle bli invalda. Liksom många andra nya demokratier har Tunisien ett väldigt fragmenterat partisystem med många små och nya partier, vilket i kombination med det proportionella valsysteem gör att det oftast bara är listettorna som har en chans att bli invalda. Trots ett i övrigt ambitiöst kvoteringsystem är partierna heller inte tvungna att alternera mellan män och kvinnor när det gäller listettorna utan kan fortsätta att prioritera manliga kandidater. I valet 2019 var därför endast 12% av listettorna kvinnor. I det tunisiska fallet formades alltså den könade användningen av sociala medier av både partisystemet, kvoteringsystemet samt patriarkala normer om vilka politiker som bör utses till listettor. Studien visar därmed på vikten av att analysera hur länders politiska institutioner interagerar med patriarkala normer för att förstå hur den könade användningen av sociala medier varierar mellan olika kontexter.

HUR SKA VI UNDERSÖKA OM DIGITALA TRAKASSERIER GENTEMOT POLITIKER ÄR RELATERAT TILL DERAS KÖN ELLER ANDRA BAKGRUNDSFAKTORER?

Bardall (2013) argumenterade tidigt för att det var något specifikt med trakasserier och hat som riktade sig mot politiker via digitala plattformar, som sociala medier, och att detta bidrar till dess könade konsekvenser. Kvinnor i politiken utsätts i mycket högre utsträckning för attacker som kan definieras som psykologiskt våld, medan män oftare utsätts för fysiska attacker (Bardall, 2011). Psykologiskt våld innebär att attackerna syftar till att underminera, demoralisera och skambelägga offret, snarare än att fysiskt skada det (även om psykologiskt våld också kan innehålla hot om fysiskt eller sexuellt våld) (Bardall, 2013; Krook, 2020). Kvinnor inom politiken är extra utsatta för attacker via digitala plattformar då dessa per definition är psykologiska snarare än fysiska. Vidare är digitala plattformar gynnsamma för denna typ av attacker då det möjligt att snabbt sprida dem och göra dem virala. Möjligheten till anonymitet som många plattformar erbjuder gör det också svårt att identifiera och straffa förövarna. Det är också mer publikt än annat våld som riktas mot politiker, då det exempelvis ofta sker på politikernas offentliga sociala medier-konton. Det gör att det inte bara är de direkta offren som riskerar att påverkas utan också de grupper som identifierar sig med dem (Erikson et al., 2021; Krook, 2020). Det är alltså inte så förvånande att flera studier har visat på att sociala medier är den vanligaste arenan för psykologiskt våld riktat mot politiker (Håkansson, 2021; Herrick et al., 2021).

Hur ska vi undersöka om och hur politiskt motiverade trakasserier, hat och våld är riktat mot politiker handlar om de är just politiker, eller för att de är kvinnor (eller män) som har tagit på sig politiska uppdrag? En viktig teoretisk poäng som tidigare forskning har bidragit med är att vi måste jämföra mäns och kvinnors upplevelser för att vi ska kunna identifiera om och hur politiskt våld är könat eller motiverat av andra bakgrundsfaktorer (Bardall et al., 2020; Erikson et al., 2021). Erikson et al. (2021), som undersöker svenska riksdagspolitikernas upplevelser av trakasserier på sociala medier, menar att vi dessutom behöver undersöka vissa dimensioner – *frekvens*, *karaktär* och *konsekvenser* – för att förstå *hur* trakasserier och hat som på nätet är könat. Dels bör vi undersöka i vilken utsträckning män och kvinnor utsätts för kränkande attacker på nätet och om frekvensen i utsatthet skiljer sig åt mellan könen. Om vissa grupper utsätts för mer kränkande handlingar eller till och med våld, så kommer kostnaderna för dessa gruppers deltagande i politiken öka vilket kan ha direkt och indirekt påverkan på dess politiska representation. Liksom Bardall et al. (2020) menar författarna vidare att även om attackernas frekvens inte skiljer sig åt emellan män och kvinnor som grupp, kan det ändå vara så att män och kvinnor i politiska positioner utsätts för olika typer av attacker. Därför bör vi också

analysera de nätbaserade trakasseriernas *karaktär*, exempelvis om de anspelar på sexualitet, moderskap, eller moral på sätt som är könade. Att undersöka trakasseriernas karaktär är också viktigt då detta kan vara kopplat till hur *konsekvenserna* av trakasserier och hat på nätet skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Till sist bör vi därför jämföra hur män och kvinnor upplever att de påverkas av nätbaserade attacker, för att förstå hur dessa kan inverka på och hämma deras politiska arbete och på vilket sätt dessa konsekvenser är beroende av kön.

UTSÄTTS MANLIGA OCH KVINNliga POLITIKER FÖR NÄTBASERADE HAT OCH TRAKASSERIER I OLIKA UTSTRÄCKNING?

En central fråga för forskning om hur digitaliseringen har påverkat politisk representation från ett jämställdhetsperspektiv är alltså om manliga och kvinnliga politiker utsätts för nätbaserat hat och trakasserier i olika stor utsträckning. Detta är en viktig fråga då det finns en risk att de som utsätts för nätbaserade kränkningar väljer att dra sig tillbaka från politiken, eller från vissa politiska frågor och plattformar (Anlar, 2022; Håkansson, 2022b). Om vissa grupper av politiker utsätts mer systematiskt än andra skulle det alltså kunna innebära de grupper och frågor de representerar blir mindre synliga.

En stor del av forskningen som undersökt denna fråga är baserad på data som samlats in på sociala medier, främst på Twitter men även till viss del på Facebook. Den övervägande delen av dessa studier har fokuserat på den brittiska kontexten (se exempelvis Dhrodia, 2018; Gorrell et al., 2018; 2020; Greenwood et al., 2019; Ward & McLoughlin, 2020), även om det även finns ett fåtal studier av andra delen av världen som Japan (Fuchs & SchÄfer, 2019) och Zimbabwe (Bardall et al., 2018). Denna forskning har vidare både undersökt frekvensen av attacker riktade mot politiker under det mer vardagliga arbetet mellan valperioder (Bardall et al., 2018; Fuchs & SchÄfer, 2019; Gorrell et al., 2018; Kuperberg, 2021; Rheault et al., 2019; Ward & McLoughlin, 2020), samt hur politiska kandidater utsätts för nätbaserade attacker specifikt under valperioder (Dhrodia, 2018; Gorrell et al., 2018, 2020; Stambolieva, 2017). Många av dessa studier har ett genusperspektiv, vissa genom att enbart fokusera på kvinnliga politiker (Dhrodia, 2018; Esposito & Zollo, 2021; Fuchs & SchÄfer, 2019; Kuperberg, 2021; Stambolieva, 2017) medan andra undersöker könsskillnader i nivåer av nätbaserat hat och trakasserier gentemot politiker genom att jämföra skillnader i utsatthet mellan manliga och kvinnliga politiker (Greenwood et al., 2019; Rheault et al., 2019; Southern & Harmer, 2019; Ward & McLoughlin, 2020).

De flesta studier har kommit fram till att den övergripande nivån av nätbaserade kränkningar gentemot politiker (framför allt på Twitter) är relativt låg, åtminstone jämfört med mängden icke-kränkande meddelanden som riktas mot politiker. Studier av den brittiska kontexten har visat att omkring 1-5 % av tweetsen riktade till parlamentsledamöter kan kategoriseras som kränkande (abusive) (Dhrodia, 2018; Gorrell et al., 2018, 2020; Ward & McLoughlin, 2020) medan andra har kategoriserat omkring 10 % som kränkande (uncivil) (Southern & Harmer, 2019). En studie av tweets riktade till senatorer i USA och politiker i Kanada fann att 10-15 % kan kategoriseras som kränkande (uncivil) (Rheault et al., 2019). De studier som har jämfört det mer vardagliga arbetet mellan valperioder med valperioder visar vidare entydigt på att politiker tenderar att attackeras mer under valperioder än annars (Gorrell et al., 2020).

När det gäller i vilken utsträckning manliga och kvinnliga politiker drabbas av nätbaserade kränkningar och trakasserier ger denna forskning dock inte något entydigt svar. En del studier av den brittiska kontexten har funnit att det inte är så stor skillnad i nivån av utsatthet mellan manliga och kvinnliga politiker (Ward & McLoughlin, 2020). Andra har visat att kvinnliga politiker är något mer benägna att utsättas för nätbaserade kränkningar både generellt, och även för vissa typer av kränkningar, exempelvis de som ifrågasatte deras roll som parlamentariker och som stereotypiserade dem (Southern & Harmer, 2019). En IFES-rapport om valrelaterat våld i Zimbabwe fann att 60 % av inläggen som identifierades som våldsamma var riktade mot politiskt aktiva kvinnor (Bardall et al., 2018). I linje med forskning som har funnit att män i allmänhet är mer utsatta för trakasserier online än kvinnor (Nadim & Fladmoe, 2019), har dock flera studier i Storbritannien, USA och Kanada också funnit att politiskt aktiva män är något mer utsatta för nätbaserade kränkningar (definierade som personliga attacker och hot) på Twitter än kvinnliga politiker, och att detta gäller särskilt konservativa män (Gorrell et al., 2018, 2020; Greenwood et al., 2019).

En annan typ av studier som fokuserar på frekvens är de som använder sig av självrapportering genom att samla in enkätdata, där politiker fått svara på frågor om i vilken utsträckning de upplever sig vara utsatta på trakasserier och hot på nätet. Jämfört med de studier som fokuserar data insamlad på sociala medier (och främst på Twitter) visar empirisk forskning baserad på enkätdata mer entydigt på att kvinnliga politiker *upplever* en större utsatthet än män när det gäller trakasserier och hot på sociala medier (se exempelvis Collignon & Rüdig, 2021; Collignon et al., 2022; Erikson et al., 2021; Håkansson, 2021; Zeiter et al., 2019). I vissa fall visar även enkätdata på högre nivå av utsatthet bland gruppen kvinnor än data insamlad på sociala medier. Exempelvis visar en analys av nätbaserat våld mot unga och politiskt aktiva kvinnor på Twitter under valperioder i Indonesien, Colombia och Kenya baserad på data insamlad på sociala medier på att mellan 5–8 % av de kvinnliga Twitter-användarna var utsatta för någon typ av valrelaterat våld. Samtidigt var de självrapporterade siffrorna mycket högre och varierade mellan 18–22 % i Indonesien och Kenya och drygt 50 % i Colombia (Zeiter et al., 2019).

I den svenska kontexten gjordes nyligen en undersökning av i vilken utsträckning svenska riksdagspolitiker upplever sig utsatta av hat och trakasserier på nätet genom 48 intervjuer med manliga och kvinnliga politiker från alla riksdagspartier samt en enkät till samtliga riksdagspolitiker (svarsfrekvens: 82%) (Erikson et al., 2021). Enkäten visar dels på att en väldigt hög andel riksdagspolitiker någon gång har fått ta emot någon typ av direkt hot, kränkande kommentarer eller kommentarer rörande deras kön/sexualitet på sociala medier. Bland män var det 93% som upplevde att de blivit utsatta och bland kvinnor 95%. När det gäller skillnader mellan grupperna män och kvinnor visar studien att manliga riksdagspolitiker i något högre utsträckning utsätts för direkta hot och kränkande kommentarer, medan kvinnliga riksdagsledamöter är starkt överrepresenterade bland dem som utsätts för kommentarer rörande deras kön/sexualitet. Vidare är de kvinnliga riksdagspolitikerna något överrepresenterade bland dem som ofta eller väldigt ofta blir utsatta för alla typer av hot och kränkande kommentarer, samtidigt som de är överrepresenterade bland de som aldrig har fått ta emot några angrepp på sociala medier. Detta visar alltså på att det finns stora skillnader inom gruppen kvinnliga riksdagsledamöter, där en del är väldigt utsatta för alla typer av hot och kränkande kommentarer, medan andra inte utsätts alls.

Skillnaderna mellan studierna som baseras på data insamlad på sociala medier och de som bygger på enkätdata belyser viktiga frågor om hur vi bäst fångar upp och studerar nätbaserade kränkningar och om det finns någon skillnad i hur dessa systematiskt drabbar olika grupper av politiker. De flesta studier som baseras på data insamlad på sociala medier och systematiskt försöker bedöma nivån och typen av nätbaserade kränkningar riktade mot politiker har använt sig av automatiserad sentimentanalys och kvantitativa maskininlärningsmodeller (se Bardall et al., 2018; Gorrell et al., 2018, 2020; Greenwood et al., 2019; Pacilli & Mannarini, 2019; Rheault et al., 2019; Ward & McLoughlin, 2020). Även om sådana metoder möjliggör analyser av stora datamängder, kan det vara svårt att fånga den speciella dynamiken i virala hatkampanjer och hur de upplevs av de som utsätts, eller att ta hänsyn till särskilda sårbarheter. Automatiserad analys medför också en risk för falska positiva resultat. Det betyder att materialet felaktigt kan kategoriseras som exempelvis "aggressivt" då analysmetoden inte kan ta hänsyn till kontextspecifika nyanser eller att verktyget som används helt enkelt är för grovt (om det exempelvis enbart är baserat på att fånga vissa ord). Ett annat problem är att automatiserad dataanalys inte tar hänsyn till den dynamiska interaktionen mellan deltagare i offentliga debatter online. Detta kan resultera i att innehåll bedöms som kränkande även om det inte direkt riktades till mottagaren av tweeten eller FB-kommentaren. Det finns några exempel på studier som kombinerar kvantitativ och kvalitativ (manuell) tematisk analys (Fuchs & SchÄfer, 2019; Southern & Harmer, 2019). Sådana metoder ökar möjligheten till en analys av hög validitet då det går att ta hänsyn till kontextspecifika nyanser och hur interaktionen mellan politiker och följare ser ut. Hittills har få studier kombinerat data insamlad på sociala medier med självrapporterad data (enkäter eller intervjuer). I en studie av valrelaterat våld på sociala medier under det tunisiska parlamentsvalet 2019, använder dock Holm et al. (2022) en kombination av data insamlad på kandidaternas officiella Facebook-konton och intervjuer med politiska kandidater som ställde upp i valet. Studien visar på att även om frekvensen av utsatthet (uppmätt genom Facebook-datan) inte varierade med avseende på kandidaternas kön, så upplevde de kvinnliga kandidaterna att de i högre utsträckning påverkades negativt av nätbaserade attacker. Detta kan delvis förstås igenom att de kvinnliga kandidaterna (upplevde att de) utsattes för mer personliga påhopp som rörde deras utseende och sexualitet. För de kandidater som både var inkluderade i Facebook-datan och intervjumaterialet fann författarna även en intressant diskrepans mellan de relativt få kränkande kommentarerna som förekom på kandidaternas egna Facebook-sidor och den utbredda uppfattningen om att nätbaserade kränkningar gentemot politiker var ett allvarligt och växande problem.

Att studier baserade på enkätdata mer entydigt visar på att kvinnor upplever sig vara mer utsatta för nätbaserade kränkningar än män kan också tyda på att kvinnor är mer benägna att uppfatta denna här typen av kränkningar som sårande eller hotfulla. Det visar på att vi behöver olika typer av metoder för att identifiera frekvens, och gärna en kombination av data insamlad på sociala medier och självrapporterad frekvens som enkätdata, eller intervjudata. Resultaten av studien av den tunisiska valkampanjen pekar också på att nätbaserade kränkningar kanske inte behöver vara riktade mot enskilda politiker/ske på ens egna plattform för att de ska uppfattas som riktat mot en själv eller som en del av en specifik grupp. Det innebär att vi också måste studera hur politiker påverkas av hur andra i liknande positioner utsätts och vilka konsekvenser det får ens egen sårbarhet och utsatthet.

ANDRA FAKTORER: SYNLIGHET, ETNISK BAKGRUND OCH SEXUALITET

Det finns även faktorer utöver politikernas kön som visat sig vara (mer) relevanta för att förklara vilka politiker som utsätts för nätbaserade attacker. En viktig faktor har visat sig vara politikernas synlighet eller (framträdande) position. Ett flertal studier har visat på att ju mer framträdande position en politiker har, som exempelvis partiledare eller gruppleddare, desto större är sannolikheten att denna utsätts för nätbaserade kränkningar, hat och hot (Farrell et al. 2020; Gorrell et al., 2018, 2020; Ward & McLoughlin, 2020). I linje med forskning som har visat på att ju mer framträdande position kvinnliga politiker har, desto mer våld utsätts de för generellt (Hansson, 2019), finner flera studier att kvinnor med framträdande positioner är extra utsatta för nätbaserade trakasserier (Herrick & Thomas, 2022; Rheault et al., 2019; Ward & McLoughlin, 2020). Detta är problematiskt då det innebär att kvinnor kan bli avskräckta från att söka sig till högre positioner inom politiken. Det innebär också att de politiker som är särskilt utsatta tar emot en stor del av alla de nätbaserade trakasserier som påvisas. Exempelvis visade en studie på att upp till 80 % av de tweets som riktade sig till en enskild politiker var kränkande (uncivil) (Southern & Harmer, 2019). Politikernas synlighet ökar naturligtvis också genom deras närvaro på sociala medier i sig, och därmed har man också funnit att risken för att bli utsatt för nätbaserade trakasserier också ökar med nivån på politikernas Twitter-engagemang (Theocharis et al., 2016).

Även om det ofta antas att politiker från etniska minoriteter utsätts för fler och värre övergrepp på nätet än politiker från den dominerande etniska gruppen (se exempelvis Bardall et al., 2020; Ward & McLoughlin, 2020), har det fram tills nyligen inte funnits så många empiriska studier som undersöker etnisk bakgrund som bakgrundsfaktor. Ett skäl till detta som ibland lyfts fram är att etniska och religiösa minoriteter är underrepresenterade i politikern och att det därför är svårt att påvisa några statistiskt signifikanta resultat då det handlar om ett så litet antal individer (se exempelvis Gorrell et al., 2020, för ett sådant resonemang). Paradoxalt nog skapar alltså underrepresentationen av politiker med etnisk minoritetsbakgrund, både en potentiellt större risk för att bli utsatt för nätbaserade övergrepp, samtidigt som denna utsatthet blir svårare att påvisa. Samma logik gäller också för andra bakgrundsfaktorer, så som sexuell läggning.

Det finns dock ett växande antal publicerade och pågående studier som har använt mer kvalitativa metoder och/eller självrapportering (intervjuer eller enkätundersökningar) för att undersöka hur olika bakgrundsfaktorer som etnicitet och sexuell läggning interagerar och skapar både privilegierade och marginaliserade positioner i relation till utsatthet för nätbaserade trakasserier. I intervjustudien av svenska riksdagspolitiker finner exempelvis Erikson et al., (2021) att etnisk bakgrund liksom sexuell läggning är viktiga bakgrundsfaktorer när det gäller vilka riksdagsledamöter som är särskilt utsatta för nätbaserade trakasserier och att dessa faktorer ofta samvarierar. I intervjuer berättade riksdagsledamöter med minoritetsbakgrund att de hade blivit kallade för en "själv-

hatande husneger” (R26) och “babian”(R4) eller att “du skulle skickas till Saudi-Arabien (R13).¹

En enkätundersökning med kandidater till de brittiska parlamentsvalen 2015–2019 visar på liknande resultat. Både manliga och kvinnliga kandidater med etnisk minoritetsbakgrund upplevde en större utsatthet för nätbaserade kränkningar än motsvarande kandidater med majoritetsbakgrund. Dock var vita kvinnor mer utsatta än båda grupperna män och kvinnliga kandidater med minoritetsbakgrund betydligt mer utsatta än alla andra grupper av kandidater. Författarna finner även att sexuella minoriteter är extra utsatta för nätbaserade angrepp, och att den grupp som upplever störst utsatthet är kvinnor som identifierar sig som LGBT+ (Collignon et al. 2022). I sin intervjustudie med norska och svenska ungdomspolitiker finner också Anlar (2022) att etnisk bakgrund och kön samvarierar, och att kvinnor med minoritetsbakgrund är mer utsatta. Som en ung norsk politiker i ledarposition uttrycker det:

Särskilt om du är ung, om du är kvinna, om du har minoritetsbakgrund, det kan vara alla möjliga bakgrunder som samer, som är ursprungsbefolkningen, särskilt i Nordnorge, som kan ge dig några negativa kommentarer. Men om du har en bakgrund från Mellanöstern, norra Afrika, i princip var som helst från utanför Europa eller Nordamerika, så finns det också något som kan dra till sig mycket negativ uppmärksamhet.²

En annan studie av den brittiska kontexten visar på att både manliga och kvinnliga parlamentsledamöter med minoritetsbakgrund riskerar att utsättas för höga nivåer av nätbaserade kränkningar när de lyfter frågor om ras/etnicitet och religion (Gorrell et al., 2019). Studier med ett intersektionellt perspektiv som fokuserar på etnisk bakgrund har annars ofta analyserat skillnader inom gruppen kvinnor och inte inkluderat några jämförande analyser med gruppen män (se exempelvis Interparliamentary Union, 2016; Kuperberg, 2021; Stambolieva, 2017). En rapport från den Interparlamentariska unionen (IPU) som undersöker upplevelserna bland 55 kvinnliga parlamentariker i 39 olika länder världen över visar exempelvis på att det framförallt är unga parlamentariker från minoritetsbakgrund som får ta emot kränkningar på sociala medier (Interparliamentary Union, 2016). Det finns även ett antal studier av den brittiska kontexten som anlägger ett intersektionellt perspektiv inom gruppen kvinnor, vilka har visat att kvinnliga parlamentsledamöter med minoritetsbakgrund utsätts för fler nätbaserade attacker än andra kvinnor i politiken.

¹ Översatt från engelska till svenska av rapportens författare. Originalcitaten lyder: “self-hating house nigger” (R26), “baboon”(R4), “you should be sent to Saudi Arabia” (R13).

² Översatt från engelska till svenska av rapportens författare. Originalcitaten lyder: “Especially if you're young, if you're a woman, if you have a minority background, it might be all sorts of backgrounds like Sami, which is the indigenous population, especially in Northern Norway, that might give you some negative comments. But if you have a background from the Middle East, Northern Africa, basically anywhere from outside of Europe or North America, now there's also something that can attract very negative attention.”

Speciellt utsatta är också politiker från minoritetsbakgrund som är mer synliga eller framträdande än andra politiker (Dhrodia, 2018; Esposito & Breeze 2022; Kuperberg, 2021; Stambolieva, 2017). Exempelvis visade en studie av valperioden som föregick det brittiska parlamentsvalet 2017 att Diane Abbott fick ta emot 45% av alla kränkande tweets som riktade sig emot kvinnliga parlamentariker (Dhrodia, 2018). Abbott är en välkänd brittisk parlamentsledamot som även var den första svarta kvinnan att väljas in i det brittiska parlamentet 1987.

FORM AV TRAKASSERIER

När det gäller vilken typ av nätbaserade kränkningar som politiker får ta emot så har de könsbundna mönstren varit tydliga. Undersökningar av svenska parlamentsledamöter (Erikson et al., 2021), och kandidater på Maldiverna (Bjarnegård, 2021) och Sri Lanka (Bjarnegård et al., 2020) och Twitter-data om brittiska parlamentsledamöter (Esposito & Breeze 2022; Gorrell et al., 2020; Southern & Harmer, 2019; Ward & McLoughlin, 2020), visar på att det finns en tydlig skillnad i vilken typ av kränkningar män och kvinnor i politiken får ta emot. Medan manliga politiker ofta får kränkande kommentarer som relaterade till deras profession och/eller politik, får kvinnor istället ta emot en större mängd hat och hot (Ward & McLoughlin, 2020), samt sexistiska kränkningar (Gorrell et al., 2020). Det kan handla om kommentarer som sexualiserar kvinnor eller som på andra sätt är relaterade till deras kön (Bjarnegård, 2021; Bjarnegård et al., 2020), exempelvis genom att stereotypisera dem (Southern & Harmer, 2019). Kvinnor får också ta emot en större andel kränkningar som ifrågasätter deras intellektuella kapacitet och kompetens som politiker (Esposito & Breeze 2022), och som anger deras inkompetens som skäl till varför de borde avgå från politiken (Southern & Harmer, 2019). Det är också vanligare att kvinnor får ta emot kränkningar som anspelar på deras utseende. Särskilt tenderar kvinnor som inte har ett normativt "kvinnligt" utseende att attackeras för att vara "okvinnliga" (Southern & Harmer, 2019). Harmer & Southern (2021) identifierar fyra typer av "mikroaggressioner" som riktar sig till kvinnliga parlamentariker på Twitter i den brittiska kontexten. Dels handlade det om explicita sexistiska och rasistiska kränkningar, men även mindre explicita tweets som syftade till att underminera de kvinnliga politikernas position genom att exempelvis stereotypisera dem. De kvinnliga parlamentsledamöterna ifrågasattes också för att de talat ut om diskriminering som drabbat dem själva och för att de lyfte frågor om jämlikhet och mångfald. Fuchs & SchÄfers (2019) kvalitativa analys av kränkande tweets som skickats till japanska politiska kvinnor visar att de ofta rörde moraliska och sexuella frågor relaterade till deras privatliv (till exempel anklagelser om äktenskapsbrott) såväl som deras utseende. Kuperberg (2021) har gjort mer djupgående undersökningar av innehållet i nätbaserade kränkningar riktade mot kvinnor med minoritetsbakgrund i Storbritannien, och finner att de ofta innehåller en kombination av rasistiska och könade troper (se även Southern & Harmer, 2019 för liknande resultat).

När det gäller manliga politiker så visar forskningen på att de kränkningar män får ta emot delvis skiljer sig från de som kvinnor i politiken drabbas av. Flera studier har funnit att manliga politiker i högre utsträckning än kvinnor får ta emot nätbaserade kränkningar som är mer allmänna och relaterade till deras politik, snarare än sexism (Erikson et al., 2021; Ward & McLoughlin, 2020). I den svenska kontexten finner Erikson et al. (2021) att medan manliga svenska riksdagspolitiker oftast blir angripna i sin roll som politiker på sociala medier, blir kvinnor snarare angripna för att de är kvinnor. För männen kan detta exempelvis handla om att deras kompetens som politiker ifrågasätts.

Kvinnor å sin sida får mycket oftare utstå personliga kommentarer som handlar om deras utseende, kön eller sexualitet. Det var samtidigt mycket ovanligt att manliga riksdagsledamöter fick kommentarer som handlade om deras kön eller sexualitet (så länge de var heterosexuella). Kvinnor på hög politisk nivå i Sverige får alltså utstå betydligt mer sexualiserade och könade trakasserier i sociala medier, och en del av dessa kommentarer innehöll också mycket grova hot om fysiskt och sexuellt våld. Som en kvinnlig riksdagsledamot förklarar:

Kvinnor och tjejer får verkligen ”näthat” på ett annat sätt vilket är hemskt. Du märker en stor skillnad om jag skriver ett inlägg på Facebook eller Twitter i jämförelse om exakt samma inlägg skulle komma från en manlig kollega. Då kan man få en helt annan reaktion (R29).³

I linje med forskning på andra kontexter, var upplevelserna dock annorlunda om de manliga riksdagspolitikerna tillhörde en eller flera minoritetsgrupper, exempelvis på grund av sin sexuella läggning eller etniska bakgrund. Då är andra typer av kränkningar vanliga, särskilt sådana som innehåller rasism eller homofobi. En manlig politiker med minoritetsbakgrund som är öppet homosexuell menade att han ofta utsattes för kränkningar på sociala medier och att ”90% av fallen har att göra med min etniska bakgrund och resten med min sexualitet. När jag ibland blir kallad för en idiot så bryr jag mig knappt” (NN).⁴

Det är också vanligt att manliga parlamentsledamöter attackeras genom att bli feminiserade, till exempel genom att bli tillsagda att ”grow some balls” eller ”man up” (Southern & Harmer, 2019). Studier av den zimbabwiska och ukrainska kontexten har kommit fram till liknande resultat. I Zimbabwe var män var mer utsatta för sexuella kommentarer, särskilt vanligt var homofobiskt innehåll och våldtäktsanklagelser (Bardall et al., 2018). En IFES-studie som gjordes under den ukrainska valperioden 2019 visade på att när män var måltavlor för sexuellt innehåll så handlade det om homofobiskt innehåll eller inlägg som syftade till att feminisera dem (Greg-Obi et al., 2019). Feminiseringen av manliga politiker som en del av nätbaserade attacker förstärker normativa förställningar om politiken och politiska institutioner som maskulina rum, och där feminina drag ses som något som negativt, som inte passar in.

Det sexistiska innehållet i de kränkningar som riktas mot kvinnor, och det feminiserande, homofobiska och rasistiska innehållet i de kränkningar som riktas mot (icke-hegemoniska) män och kvinnor antyder att olika grupper som inte anses tillhöra den manliga (vita, heterosexuella) normen, och som därmed upplevs som ”inkräktare” (Puwar,

³ Översatt från engelska till svenska av rapportens författare. Originalcitaten lyder: Women and girls really get “online hated” in a different way that is horrible. You notice a big difference if I write a post on Facebook or Twitter compared to if exactly the same post would come from a male colleague. Then you can get completely different reactions (R29).

⁴ Översatt från engelska till svenska av rapportens författare. Originalcitaten lyder: 90% of the cases have to do with my ethnic background and the rest with my sexuality. When I’m occasionally called an idiot, I hardly care (NN).

2004) i den politiska sfären, utsätts för nätbaserade kränkningar enligt en liknande logik. Det handlar alltså om att peka ut dem som annorlunda då de bryter mot traditionella praktiker, normer och strukturer i den politiska sfären på grund av deras kön, etniska bakgrund och/eller sexualitet. Detta är viktigt att belysa då det kan få allvarliga konsekvenser både för de grupper som direkt utsätts för den kränkande behandlingen i sin yrkesroll som politiker, och för de grupper som identifierar sig med dessa politiker. I nästa avsnitt kommer dessa konsekvenser att diskuteras mer ingående.

I VILKEN MÅN ÄR KONSEKVENSERNA AV NÄTBASERADE TRAKASSERIER KÖNADE?

Tidigare forskning har pekat på att män och kvinnor kan bli olika påverkade av nätbase-
rade kränkningar, även i de fall där de utsätts i liknande utsträckning och/eller form, be-
roende på hur detta tolkas i relation till ens tidigare erfarenheter och specifika position
(Bardall et al., 2020). I relation till frekvens och form är konsekvenserna av trakasserier
och våld gentemot politiker dock det minst studerade området och det finns få studier
som enbart fokuserar på konsekvenser av nätbaserade kränkningar. Det finns dock ett
par studier som undersökt konsekvenser av våld och trakasserier gentemot politiker
som sker både på och utanför digitala plattformar. De flesta av dessa har fokuserat på
konsekvenser för politikernas ambitioner att stanna kvar i yrket, men även hur det på-
verkat deras mentala hälsa. I en studie av italienska lokalpolitiker, visar Daniele & Di-
poppa (2017) att i regioner där organiserad brottslighet utsatt politiker för våldsamma
attacker tenderar kvinnor och mer välutbildade kandidater att ställa upp i signifikant
mindre utsträckning i nästa val. I en studie av kampanjen inför det brittiska parla-
mentsvalet 2019 visar Collignon & Rüdiger (2021) på att trakasserier gör att kvinnliga po-
litiker anpassar sina kampanjaktiviteter i högre utsträckning än manliga kandidater. Ex-
empelvis undvek kvinnliga kandidater i mycket högre utsträckning att kampanja på
sociala medier och att delta vid offentliga kampanjmöten. Liknande resultat finner Wag-
ner (2020) i en av de få studier som fokuserar enbart på konsekvenser av nätbaserade
trakasserier. Genom intervjuer med kanadensiska politiker åskådliggör Wagner (2020)
att kvinnliga politiker är mycket mer medvetna om denna typ av trakasserier och att det
i högre utsträckning påverkar deras förmåga att utföra sitt jobb men också i vilken ut-
sträckning de kan tänka sig att stanna kvar inom politiken. Herrick & Franklin (2019) och
James et al. (2016) visar också på att en stor del av de politiker som utsätts för våld och
kränkningar upplever negativa effekter på sin mentala hälsa, som problem med sömnen
och koncentrationssvårigheter. En studie av Amnesty International som undersökte
kvinnlige parlamentarikers upplevelser av våld visade på liknande resultat; en stor del av
de parlamentariker som hade utsatts för våld upplevde känslor av ångest, panik och
maktlöshet (Dhrodia, 2018).

Även om det bara finns fåtal publicerade studier som undersöker konsekvenser av våld
och trakasserier gentemot politiker enbart på digitala plattformar, finns det en del på-
gående forskning om konsekvenser av nätbaserade kränkningar i den svenska/skandina-
viska kontexten som har visat på intressanta resultat. I en intervjustudie av ungdomspo-
litiker (under 30 år) i Norge och Sverige visar Anlar (2022) på hur nätbaserade
trakasserier påverkar deras politiska ambition och att konsekvenserna av dessa upplev-
ser är starkt könade. Unga politiker kan antas vara extra utsatta för hat och trakasserier

på nätet, då deras närvaro på sociala medier generellt är högre än andra grupper och då de anser det mer viktigt att bedriva kampanjarbete på digitala plattformar (Sandberg & Öhberg, 2017). Då unga politiker är den kommande generationens politiker är det viktigt att förstå hur den höga närvaron på sociala medier påverkar deras syn på sitt politiska arbete och deras framtida ambitioner. Under hösten 2021 och våren 2022 intervjuade Anlar 48 ungdomspolitiker (29 norska och 19 svenska) från de 17 största partierna i Norge och Sverige (både partiledare och medlemmar). Förutom att intervjua ungdomspolitiker från olika partier sökte Anlar även variera intervjupersonernas kön och etniska bakgrund, och ett uttalat syfte med studien var att studera hur politikernas olika identiteter formade deras upplevelser av trakasserier på nätet. Anlar delade även ut en enkät till alla ungdomspolitiker hon kunde identifiera på partiernas respektive hemsidor där hon ställde frågor om vilka mål och ambitioner de hade för sin politiska karriär.

I linje med resultaten som visar på att formerna för trakasserier skiljer sig mellan manliga och kvinnliga ungdomspolitiker, finner Anlar att konsekvenserna av desamma är starkt könade. Männerna hon intervjuar beskriver ofta att de upplever nätbaserade trakasserier och kränkningar som något ”normalt” och ”politics as usual”, och att man måste vara lite hårdhudad för att klara sig inom politiken. Även om några av männen menade att de hade ändrat sitt beteende efter att ha tagit emot trakasserier på nätet, exempelvis gällande vilka ämnen de skrev inlägg om, menade de att detta var en del av att vara politiskt aktiv som man får vänja sig vid, att det är en del av processen att bli politiker. Det var däremot mycket vanligt att de kvinnor hon intervjuade beskrev hur deras beteende och attityder hade ändrats som en konsekvens av vad de hade blivit utsatta för. Speciellt hade deras medverkan i både traditionell press och sociala medier minskat drastiskt, de hade slutat skriva inlägg och vara synliga på olika plattformar. Facebook nämnades som speciellt problematiskt då det var så öppet (de hade alltså publika sidor) medan Instagram kändes som en mer trygg miljö de hade mer kontroll över. Unga kvinnor var också mer benägna att säga att deras upplevelser påverkade deras inställning till en politisk karriär, antingen genom att de modifierade sina ambitioner och satsade på en annan typ av politisk karriär eller att de inte längre såg en politisk karriär som en möjlighet. Medan mindre än 20% av de intervjuade männen påstod att hat och trakasserier hade fått dem att omvärdera sin politiska karriär var det nästan hela 50% av de intervjuade kvinnorna som stämde in i detta påstående. Den främsta påverkan var på vilken typ av politisk karriär kvinnorna siktade på; istället för att satsa på en karriär som parlamentariker eller lokalpolitiker funderade de nu snarare på att arbeta mer i bakgrunden som exempelvis politiska rådgivare.

En vidare konsekvens av nätbaserade trakasserier och våld är att de också kan drabba grupper som inte är direkta måltavlor då det sker på publika plattformar som är tillgängliga för många att bevittna. Det kan medföra att det inte bara är de politiker som drabbas som blir påverkade, utan också de grupper som identifierar sig med dessa politiker. När Une Bastholm, den tidigare partiledaren för Miljøpartiet De Grønne i Norge, i början av 2022 annonserade att hon skulle återvända till Stortinget på Facebook, följdes hennes post av över 2000 kränkande kommentarer. Detta fick följd att Bastholm bara några månader senare avgick som partiledare, och hon uttryckte då också en oro för hur det som hon drabbats av skulle påverka hennes följare: "Det finns många unga människor

som följer min profil och när de ser dessa kommentarer tror jag att de kommer att bli skrämde och bekymrade över det.”⁵

I en studie av svenska politiker på kommun- och riksdagsnivå undersöker Håkansson (2022b) hur hot och trakasserier påverkar deras möjlighet att utföra sitt arbete som politiska representanter, med fokus på dess könade konsekvenser. Håkansson anlägger alltså ett bredare perspektiv än Anlar, både när det gäller vilken typ av hot och trakasserier det gäller (här inkluderas även sådana som sker utanför nätet) och vilka effekter dessa kan få utöver deras karriärambitioner. Studien bygger främst på semi-strukturerade intervjuer med 46 politiker (23 män och 23 kvinnor i liknande ålder och positioner, på både lokal och nationell politisk nivå), vilka gjordes mellan november 2017 och juni 2020. Genom att jämföra upplevelsorna mellan män och kvinnor i liknande ålder och på liknande positioner är det möjligt att fånga upp könade konsekvenser av utsatthet för trakasserier och hot. Håkansson använder sig även av enkätdata (Politikernas Trygghetsundersökning, PTU) som riktar sig till politiker på alla nivåer, för att kunna ge en mer systematisk bild över hur frekvent dessa konsekvenser återfinns hos svenska politiker som grupp. Även om Håkansson alltså inkluderar alla typer av trakasserier och hot som politiker utsätts för, har tidigare studier visat att trakasserier på nätet utgör den absolut vanligaste formen av hot och trakasserier gentemot svenska politiker idag (Håkansson, 2019). Det är alltså rimligt att anta att trakasserier och hot på nätet spelar en relativt stor roll för de konsekvenser Håkansson finner. Studien diskuterar även hur nätbaserade trakasserier får specifika konsekvenser för hur politiker resonerar kring hur de ska genomföra sitt representativa arbete, och hur dessa konsekvenser är könade.

Generellt finner Håkansson att väldigt få svenska politiker lämnar politiken helt som en konsekvens av trakasserier och våld. Enkätdata visar att endast 1% av alla politiker som utsatts har valt att helt lämna politiken, och här finns det heller inga könsskillnader. Dock är det betydligt fler som har *övervägt* att lämna sina politiska uppdrag som en konsekvens av trakasserier och våld, och här finns det även betydande skillnader mellan män och kvinnor samt mellan de som utsätts direkt och indirekt. Medan 6% av alla politiker uppger att det övervägt att lämna politiken på grund av trakasserier och hot, är siffran betydligt högre, 17%, bland dem som har utsatts direkt. När Håkansson kontrollerar för karriärålder, ålder, etnisk bakgrund, kön och jämför män och kvinnor från samma politiska parti och distrikt, finner hon att kvinnor i högre utsträckning överväger att lämna politiken som en konsekvens av hot och trakasserier både på kommunal nivå (2% fler kvinnor än män) och på riksdagsnivå (5% fler kvinnor än män). Å andra sidan finner Erikson et al. (2021) att manliga svenska riksdagsledamöter är något mer benägna att lämna sitt politiska uppdrag på grund av kränkande kommentarer och hot på nätet, medan inget signifikant samband kunde identifieras mellan nätbaserade trakasserier och svenska förtroendevalda kvinnors ambitioner att stanna kvar i politiken på nationell nivå.

Även om Håkansson inte finner att särskilt många politiker väljer att lämna sitt uppdrag på grund av hot och trakasserier finns det andra viktiga könade konsekvenser gällande hur politikerna upplever att de kan utföra sitt representativa arbete. Detta får konsekvenser både för i vilken utsträckning politikerna kan driva feministisk politik och

⁵ Översatt från engelska till svenska av rapportens författare. Originalcitaten lyder: “There are many young people who follow my profile and when they see these comments, I think they will be intimidated and concerned by it”.

jämställdhetsfrågor, men även för vilka politiker som vill fortsätta att vara synliga på viktiga plattformar, och speciellt på sociala medier.

Den vanligaste konsekvensen av trakasserier och hot var att politiker valde att inte debattera särskilda frågor (18 kvinnor och 15 män uppgav detta som en konsekvens), och det är också samma typ av frågor politikerna uppgav att de undviker då dessa ökar utsattheten för hot och hat. Speciellt gäller detta feministiska frågor, som exempelvis mäns våld mot kvinnor, våldtäkt eller jämställdhet, men även invandring. Dessa ämnen togs upp av både män och kvinnor, och resultaten pekar alltså på att hot och trakasserier gentemot politiker – av vilka övervägande del sker genom digitala plattformar – riskerar att underminera både mäns och kvinnors möjlighet att driva feministisk politik, vilket innebär att viktiga policyområden för kvinnor som grupp riskerar att bli eftersatta.

Även om män och kvinnor på ett liknande sätt upplever att de avstår från att debattera vissa (feministiska) frågor är en annan konsekvens mer tydligt könad; nämligen att kvinnor i mycket högre utsträckning väljer att dra sig tillbaka helt från politiska debatter på grund av hot och trakasserier. Skillnaderna är som störst på riksdagsnivå, där Håkansson finner att kvinnor är 13% mer sannolika att inte delta i offentliga debatter på grund av hat eller hot. Detta är djupt problematiskt inte minst på den nationella nivån då riksdagsledamöters synlighet i offentligheten är en viktig del av deras representativa arbete. En viktig skillnad mellan manliga och kvinnliga politiker var också att kvinnor i högre utsträckning valde att lämna vissa centrala plattformar för offentlig debatt då närvaron där innebar att de riskerade att utsättas för en nivå av hat och trakasserier som de inte längre orkade med. Detta gällde speciellt sociala medier. Sex kvinnor och två män hade helt lämnat sociala medier på grund av hat och trakasserier, eller drastiskt valt att skära ner på sin medverkan. Även Erikson et al. (2021) finner att det är en tydlig könad skillnad gällande vilken utsträckning de manliga och kvinnliga riksdagsledamöterna de intervjuar upplever att de blir begränsade i hur och var de kan uttrycka sig på sociala medier. Kvinnor är i mycket högre utsträckning försiktiga med vad de postar på sociala medier och att de undviker oftare vissa frågor som kan trigga negativa kommentarer. Som en kvinnlig riksdagsledamot uttrycker det:

(...) teman som rör sexuella trakasserier, våldtäkt och att prata om mäns ansvar och normer... Om jag skriver om det på Twitter är det bisarrt, då borde jag bli våldtagen och styckad. Ämnen som antirasism och sexism, det kan du inte skriva om på Twitter (R14).⁶

Detta kan också få negativa konsekvenser för den politiska representationen av kvinnor som grupp då det riskerar att minska kvinnors möjlighet att nå ut med sina budskap och

⁶ Översatt från engelska till svenska av rapportens författare. Originalcitaten lyder: "topics regarding sexual harassment, rape, and talking about men's responsibility and norms.... If I write about that on Twitter, it's bizarre, I should be raped and cut up. It's anti-racism and sexism, you can't write about that on Twitter (R14)".

skapa kontakt med potentiella väljare på plattformar som av politikerna också beskrivs som mycket viktiga för deras arbete.

I intervjudatan finner Håkansson också, i likhet med Anlar, att trakasserierna politikerna utsätts för normaliseras och spelas ner, och att detta speciellt görs av de manliga politikerna. Flera män som Håkansson intervjuar menar att man inte bör prata om det man utsätts för, då det är olämpligt och överdrivet, och till och med kan spä på trakasserierna. Detta gäller inte minst trakasserier och hot som förmedlas genom plattformar på nätet. Istället menar (en del av) de manliga politikerna att detta är en del av deras yrke att hantera, och att det alltså är något man får acceptera som en del av det ”politiska spelet”. En sådan syn på rapportering av de trakasserier och hot som politiker utsätts för riskerar att få flera förödande konsekvenser, inte minst för kvinnors politiska representation. Dels kan det leda till att det blir (ännu) svårare att anmäla att man har blivit utsatt och ta upp dessa frågor med kollegor, vilket kan vara en viktig del av att hantera problemet som framförallt drabbar kvinnor som grupp. Vidare menar Håkansson att synen på trakasserier som något normalt som man som politiker ”måste tåla” reproducerar manligt kodade ideal som styrka, uthållighet och att inte visa sina känslor som nödvändiga för att hantera våld gentemot politiker. Detta riskerar att ytterligare underminera kvinnors möjlighet att verka som politiker då de inte ses som bärare av dessa ideal.

SLUTDISKUSSION

Sociala medier och digitala plattformar för offentlig debatt har fått långtgående konsekvenser för politikernas möjlighet att föra fram sin politik och skapa relationer till sina väljare. När det gäller användningen av digitala plattformar verkar det dock inte finnas så stora skillnader mellan manliga och kvinnliga politiker i den svenska, eller i andra västerländska kontexter. Skillnaderna verkar snarare ligga dels i att kvinnor i politiken uppfattar digitala plattformar som mer användbara, och vilken typ av innehåll man delar med sig av. Här har flera studier visat på att män delar med sig av mer personligt innehåll, medan kvinnor snarare fokuserar på politiska frågor. Detta går delvis emot teoretiska förväntningar om att kvinnliga politiker ska dela med sig mer av sitt privatliv på sociala medier. Det har därför föreslagits att detta kan förstås utifrån att kvinnor i politiken behöver anta ett mer stereotypiskt maskulint beteende för att visa sig lämpade att inneha höga politiska positioner, medan män inte behöver ta hänsyn till detta utan kan använda sig av mer personligt innehåll för att skapa en mer mänsklig bild av sig själv som väljarna kan relatera till (Evans & Clark 2016; Meeks 2016; Wagner et al., 2017).

När det gäller nätbaserade kränkningar, hot och våld riktade gentemot politiker så är den svenska kontexten relativt välstuderad. Flera studier har använt enkätdata och semistrukturerade intervjuer för att studera både politikernas utsatthet för nätbaserade hot och trakasserier, och hur denna utsatthet skiljer sig åt avseende kön men också andra viktiga dimensioner såsom etnisk bakgrund och sexualitet. Gällande frekvensen av nätbaserade attacker gentemot politiker verkar det dock främst vara andra förklaringar än kön som är viktiga, och då särskilt politikernas (framträdande) positioner och etniska (minoritets-) bakgrund och sexuella läggning. Här har flera studier i olika kontexter visat på viktiga skillnader inom gruppen kvinnor – kvinnor med etnisk minoritetsbakgrund och kvinnor på höga positioner är extra utsatta för våld och trakasserier. Existerande studier har också visat på att de största könsskillnaderna mellan grupperna män och kvinnor finns i vilken typ av nätbaserade kränkningar manliga och kvinnliga politikerna utsätts för snarare än dess frekvens. Kvinnor utsätts för mer kränkningar riktade till deras person, och det blir svårare att se det som en del av det ”politiska spelet”. Män får ta emot kränkningar som riktar sig emot deras politik, alltså deras professionella roll snarare än deras person. Män upplever också mycket oftare att nätbaserade kränkningar är en normal del av arbetet, något som man får vänja sig vid och som man inte behöver prata så mycket om (Anlar 2022; Håkansson, 2022b). Detta gäller dock inte alla män – män som avviker från en heterosexuell, vit, manlighet får ta emot mer kränkningar. De kränkningar som riktar sig mot män av minoritetsbakgrund och icke-heterosexuell läggning blir också mer personliga. Det är tydligt att om man anses vara en ”inkräktare” (Puwar, 2004) så drabbas man hårdare, vare sig man är man eller kvinna (eller av annan könsidentitet). Det finns även framväxande forskning som undersöker konsekvenserna av nätbaserade kränkningar och våld i den skandinaviska kontexten, vilka har visat på att kvinnor, och unga kvinnor i synnerhet, i mycket högre utsträckning är benägna att dra sig tillbaka från offentliga

miljöer och sociala medier efter att ha utsatts för kränkningar och trakasserier på digitala plattformar.

Det som är mindre klarlagt i den svenska kontexten är vad som händer i onlinemiljöerna; hur nätbaserade trakasserier och hot tar sig uttryck på exempelvis politikernas publika Twitter- och Facebook-konton, och om dessa dynamiker skiljer sig åt mellan män och kvinnor. Här finns det dock en hel del studier från andra västerländska kontexter. Ett problem med dessa studier är dock hur vi ska bedöma den frekvens eller nivå av våld och kränkningar som uppmäts – vad säger det oss att exempelvis 3% av de Tweets politiker tar emot innehåller kränkningar eller våld, är det en relativt låg eller hög nivå? Flera studier som bygger på stora mängder data insamlad på sociala medier (främst Twitter) har också visat på att män, och speciellt män i konservativa partier, får ta emot mest av det som definieras kränkningar och våld, eller att det inte finns så stora skillnaderna mellan grupperna manliga och kvinnliga politiker när det gäller vilka som utsätts för nätbaserade kränkningar. Å andra sidan visar studier som bygger på politikernas egna upplevelser av utsatthet (som enkäter och intervjuer) både på högre nivåer generellt, och att kvinnor upplever sig mer utsatta eller utsatta för allvarigare och mer personliga kränkningar.

Detta innebär att vi behöver använda en kombination av metoder för att fånga upp det som faktiskt sker online och hur det påverkar dem utsatta för nätbaserade kränkningar. Många av de studier som visar på relativt låga nivåer av nätbaserade våld och kränkningar, och på att (konservativa) manliga politiker drabbas i något högre utsträckning, bygger enbart på analyser av stora mängder data insamlad på sociala medier som analyseras med hjälp av maskininlärningsmetoder. Det antyder att det finns risk för att man missar nyanser i det som uttrycks. Det kan till exempel handla om vem det riktar sig emot, om det handlar om ironi, eller om det snarare är någon som beskriver något de själva upplever eller (som att det sker en våldsam demonstration). Detta talar för att det dels behövs mer kvalitativa analyser av innehåll för att förstå vad det faktiskt handlar om och vem det riktas emot (se Harmer & Southern, 2021). En annan möjlighet som ännu inte utnyttjats i särskilt hög grad är också etnografiska metoder för digitala miljöer. Med hjälp av dessa skulle man kunna närstudera utvecklingen på enskilda politikernas sociala medier-konton under en längre tidsperiod för att fånga dynamiken i attackerna och på vilket sätt denna är könad eller beror av andra bakgrundsfaktorer, som etnisk bakgrund eller sexuell läggning.

Vi behöver även studera andra typer av plattformar. Även om mycket av den politiska diskussionen sker på Twitter i den svenska kontexten, liksom i många andra västerländska kontexter, är Facebook mycket mer använt bland den svenska befolkningen. Flera av de politiska partierna och enskilda politiker har minst lika många eller betydligt fler följare på sina publika Facebook-konton. I maj 2022 slutade också det största svenska partiet Socialdemokraterna vara aktiva på sitt officiella Twitter-konto och finns nu istället endast på Facebook, Instagram och Youtube. Andra plattformar som Instagram och Snapchat har också växt i betydelse, inte minst under den senaste valkampanjen inför riksdagsvalet 2022, men det finns få studier av hur dessa används i kampanjsyfte och i vilken utsträckning och hur nätbaserade kränkningar och våld riktade mot politiker tar sig uttryck på dessa plattformar.

Givet den kunskap som nu finns om förekomsten och formerna av nätbaserat våld och kränkningar gentemot politiker behöver vi också veta mer om utsattheten påverkar

politikers arbete och vidare den politiska representationen från ett jämställdhetsperspektiv. Detta gäller speciellt historiskt marginaliserade grupper som kvinnor och sexuella och etniska minoriteter, vilka ofta attackerar i högre utsträckning och på ett mer personligt plan och genom kränkningar som ifrågasätter deras rätt att verka inom politiken. Extra utsatta är kvinnor på höga politiska positioner, och speciellt kvinnor med minoritetsbakgrund. Den pågående forskning som finns på detta område har visat på att kvinnor i mycket högre utsträckning än män väljer att dra sig tillbaka från politiken, och från centrala plattformar för politisk debatt (inte minst sociala medier) och slutar att debattera vissa frågor, som jämställdhet och feminism. Detta är mycket allvarligt, då det kan få långtgående effekter för en jämlik politisk representation om grupper som redan är underrepresenterade inom politiken blir avskräckta från att verka som politiska representanter (och speciellt på höga politiska positioner).

Ett område som det hittills finns extremt lite forskning om är hur vi kan förebygga nätbaserade kränkningar och våld. Det behövs därför mer forskning om prevention – även i den svenska kontexten. Studier av prevention skulle delvis behöva kartlägga det preventionsarbete som redan genomförs av partier och parlament och hur detta upplevs av både politiker och säkerhetspersonal som arbetar nära politikerna. Vi skulle också kunna använda oss av experiment-studier för att undersöka vilka typer av ingripanden i offentliga diskussioner på nätet som kan minska eller avbryta kränkande attacker gentemot politiker, genom att till exempel studera olika former av ”counter-speech”.

REFERENSER

- Anlar, B. (2022). *A Disrupted Pipeline? The Impact of Violence and Harassment on Progressive Political Ambition*. Paper presented at The American Political Science Association (APSA) Conference, Montreal, 15-18 September 2022.
- Bardall, G. (2011). *Breaking the Mold: Understanding Gender and Election Violence*. IFES White Paper, December 2011.
- Bardall, G. (2013). Gender-specific election violence: The role of information and communication technologies. *Stability*, 2(3), 1–11.
- Bardall, G., Bjarnegård, E., & Piscopo, J. M. (2020). How is Political Violence Gendered? Disentangling Motives, Forms, and Impacts. *Political Studies*, 68(4), 916–935.
- Bardall, G., Murombo, G., Hussain, T., & Greg-Obi, O. (2018). *Violence Against Women in Elections in Zimbabwe: An IFES Assessment*. International Foundation for Electoral Systems (IFES), July 2018.
- Bjarnegård, E. (2021). The continuum of election violence: Gendered candidate experiences in the Maldives. *International Political Science Review*.
- Bjarnegård, E., Håkansson, S., & Zetterberg, P. (2020). Gender and Violence against Political Candidates: Lessons from Sri Lanka. *Politics and Gender*, 18(1), 33–61.
- Collignon, S., & Rüdiger, W. (2021). Increasing the cost of female representation? The gendered effects of harassment, abuse and intimidation towards Parliamentary candidates in the UK. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 31(4), 429–449.
- Collignon, S., Campbell, R., & Rüdiger, W. (2022). The gendered Harassment of Parliamentary Candidates in the UK. *The Political Quarterly*, 93(1), 32–38.
- Daniele, G., & Dipoppa, G. (2017). Mafia, elections and violence against politicians. *Journal of Public Economics*, 154, 10–33.
- Dhrodia, A. (2018). Unsocial media: A toxic place for women. *IPPR Progressive Review*, 24(4), 380–387.
- Dolezal, M. (2015). Online campaigning by Austrian political candidates: Determinants of using personal websites, Facebook, and twitter. *Policy and Internet*, 7(1), 103–119.
- Erikson, J., Håkansson, S., & Josefsson, C. (2021). Three Dimensions of Gendered Online Abuse: Analyzing Swedish MPs' Experiences of Social Media. *Perspectives on Politics*, 1–17.
- Esposito, E., & Breeze, R. (2022). Gender and politics in a digitalised world: Investigating online hostility against UK female MPs. *Discourse & Society*, 33(3), 303–323.
- Esposito, E., & Zollo, S. A. (2021). “How dare you call her a pig, I know several pigs who would be upset if they knew”: A multimodal critical discursive approach to online misogyny against UK MPs on YouTube. *Journal of Language Aggression and Conflict*, 9(1), 47–75.
- Evans, H. K., & Clark, J. H. (2016). “You Tweet Like a Girl!”: How Female Candidates Campaign on Twitter. *American Politics Research*, 44(2), 326–352.
- Evans, H. K., Cordova, V., & Sipole, S. (2014). Twitter style: An analysis of how house candidates used twitter in their 2012 campaigns. *PS - Political Science and Politics*, 47(2), 454–462.
- Fuchs, T., & SchÄfer, F. (2019). Normalizing misogyny: hate speech and verbal abuse of female politicians on Japanese Twitter. In *Japan forum* (Vol. 33, No. 4, pp. 553–579). Routledge.
- Gibson, R. K., & Mcallister, I. (2015). Normalising or Equalising Party Competition? Assessing the Impact of the Web on Election Campaigning. *Political Studies*, 63(3), 529–547.
- Gorrell, G., Bakir, M. E., Roberts, I., Greenwood, M. A., & Bontcheva, K. (2020). Which politicians receive abuse? Four factors illuminated in the UK general election 2019. *EPJ Data Science*, 9(1), 18.
- Gorrell, G., Greenwood, M., Roberts, I., Maynard, D., & Bontcheva, K. (2018). Online abuse of UK MPs in 2015 and 2017: Perpetrators, targets, and topics. *arXiv preprint arXiv:1804.01498*.
- Gorrell, G., Bakir, M. E., Greenwood, M. A., Roberts, I., & Bontcheva, K. (2019). Race and religion in online abuse towards UK politicians. *arXiv preprint arXiv:1910.00920*.
- Greenwood, M. A., Bakir, M. E., Gorrell, G., Song, X., Roberts, I., & Bontcheva, K. (2019). Online abuse of UK MPs from 2015 to 2019: Working Paper. Zenodo.
- Greg-Obi, O., Lylyk, I., & Buchunska, O. (2019). *Online Violence Against Women in Politics in Ukraine: An IFES Assessment*. International Foundation for Electoral Systems, November 2019.

- Grusell, M., & Nord, L. (2020). Setting the Trend or Changing the Game? Professionalization and Digitalization of Election Campaigns in Sweden. *Journal of Political Marketing*, 19(3), 258–27.
- Harmer, E., & Southern, R. (2021). Digital microaggressions and everyday othering: an analysis of tweets sent to women members of Parliament in the UK. *Information Communication and Society*, 24(14), 1998–2015.
- Herrick, R., & Franklin, L. D. (2019). Is it Safe to Keep This Job? The Costs of Violence on the Psychological Health and Careers of U.S. Mayors. *Social Science Quarterly*, 100(6), 2047–2058.
- Herrick, R., & Thomas, S. (2022). Not Just Sticks and Stones: Psychological Abuse and Physical Violence among U.S. State Senators. *Politics and Gender*, 18(2), 422–447.
- Herrick, R., Thomas, S., Franklin, L., Godwin, M., Gnabasik, E., & Schroedel, J. R. (2021). Physical violence and psychological abuse against female and male mayors in the United States. *Politics, Groups, and Identities*, 9(4), 681–698.
- Holm, M., Bjarnegård, E., & Zetterberg, P. (2022). Gendered Election Violence on Facebook: Online experiences of political candidates in Tunisia. Paper presented at the *European Conference on Politics and Gender (ECPG)*, Ljubljana, 6–8 July 2022.
- Holm, M., Skhiri, Y., & Zetterberg, P. (2023). Political institutions and the gendered use of social media among political candidates: evidence from Tunisia. *Journal of Information Technology & Politics*, (published online).
- Hooghe, M., Jacobs, L., & Claes, E. (2015). Enduring Gender Bias in Reporting on Political Elite Positions: Media Coverage of Female MPs in Belgian News Broadcasts (2003–2011). *International Journal of Press/Politics*, 20(4), 395–414.
- Hrbková, L., & Macková, A. (2021). Campaign like a girl? Gender and communication on social networking sites in the Czech Parliamentary election. *Information Communication and Society*, 24(11), 1622–1639.
- Håkansson, S. (2021). Do women pay a higher price for power? Gender bias in political violence in Sweden. *Journal of Politics*, 83(2), 515–521.
- Håkansson, S. (2022a). *Betalar kvinnor ett högre pris för makten? Hot och våld mot svenska politiker*. SNS Analys 92, november 2022.
- Håkansson, S. (2022b). The Gendered Representational Costs of Violence against Politicians. Paper presented at the *European Conference on Politics and Gender (ECPG)*, Ljubljana, 6–8 July 2022.
- Interparliamentary Union. (2016). Sexism, harassment and violence against women parliamentarians. *Issues Brief, November*, 1–12.
- Interparliamentary Union. (2018). Sexism, harassment and violence against women in Parliaments in Europe. *Issues Brief, October*, 1–20.
- Jackson, N., & Lilleker, D. (2011). Microblogging, Constituency Service and Impression Management: UK MPs and the Use of Twitter. *Journal of Legislative Studies*, 17(1), 86–105.
- Jacobs, K., & Spierings, N. (2016). *Social media, parties, and political inequalities*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- James, D. V., Farnham, F. R., Sukhwal, S., Jones, K., Carlisle, J., & Henley, S. (2016). Aggressive/intrusive behaviours, harassment and stalking of members of the United Kingdom parliament: a prevalence study and cross-national comparison. *Journal of Forensic Psychiatry and Psychology*, 27(2), 177–197.
- Kahn, K. (1996). *The Political Consequences of Being a Woman: How Stereotypes Influence the Conduct and Consequences of Political Campaigns*. New York: Columbia University Press.
- Krook, M. L. (2020). *Violence Against Women in Politics*. Oxford: Oxford University Press.
- Kuperberg, R. (2021). Incongruous and illegitimate Antisemitic and Islamophobic semiotic violence against women in politics in the United Kingdom. *Journal of Language Aggression and Conflict*, 9(1), 100–126.
- Larsson, A. O., & Kalsnes, B. (2014). ‘Of course we are on Facebook’: Use and non-use of social media among Swedish and Norwegian politicians. *European Journal of Communication*, 29(6), 653–667.
- McGregor, S. C., Lawrence, R. G., & Cardona, A. (2017). Personalization, gender, and social media: gubernatorial candidates’ social media strategies. *Information Communication and Society*, 20(2), 264–283.

- Mechkova, V., & Wilson, S. L. (2021). Norms and rage: Gender and social media in the 2018 U.S. mid-term elections. *Electoral Studies*, 69, 102268.
- Meeks, L. (2016). Gendered styles, gendered differences: Candidates' use of personalization and interactivity on Twitter. *Journal of Information Technology and Politics*, 13(4), 295–310.
- Nadim, M., & Fladmoe, A. (2019). Silencing Women? Gender and Online Harassment. *Social Science Computer Review*, 1–14.
- Pacilli, M. G., & Mannarini, T. (2019). Are women welcome on Facebook? A study of facebook profiles of Italian female and male public figures. *TPM - Testing, Psychometrics, Methodology in Applied Psychology*, 26(2), 199–207.
- Puwar, N. (2004). *Space invaders: Race, gender and bodies out of place*. Oxford: Berg.
- Quinlan, S., Gummer, T., Roßmann, J., & Wolf, C. (2018). 'Show me the money and the party!'—variation in Facebook and Twitter adoption by politicians. *Information Communication and Society*, 21(8), 1031–1049.
- Rheault, L., Rayment, E., & Musulan, A. (2019). Politicians in the line of fire: Incivility and the treatment of women on social media. *Research and Politics*, 6(1), 2053168018816228.
- Samuel-Azran, T., & Yarchi, M. (2020). Normalization on the politicians' messages level, equalization on the citizens' discussions level: the 2015 Israeli elections campaign on Facebook. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 30(2), 161–179.
- Sandberg, L. A. C., & Öhberg, P. (2017). The role of gender in online campaigning: Swedish candidates' motives and use of social media during the European election 2014. *Journal of Information Technology and Politics*, 14(4), 314–333.
- Southern, R., & Harmer, E. (2019). Twitter, Incivility and "Everyday" Gendered Othering: An Analysis of Tweets Sent to UK Members of Parliament. *Social Science Computer Review*, 1–17.
- Stambolieva, E. (2017). *Methodology: Detecting Online Abuse against Women MPs on Twitter*. London: Amnesty International.
- Theocharis, Y., Barberá, P., Fazekas, Z., Popa, S. A., & Parnet, O. (2016). A Bad Workman Blames His Tweets: The Consequences of Citizens' Uncivil Twitter Use When Interacting With Party Candidates. *Journal of Communication*, 66(6), 1007–1031.
- Trumm, S., & Sudulich, L. (2022). A longitudinal study of online campaigning in the most digitally advanced society in the world. *Journal of Elections, Public Opinion and Parties*, 32(4), 960–979.
- Vergeer, M., & Hermans, L. (2013). Campaigning on Twitter: Microblogging and Online Social Networking as Campaign Tools in the 2010 General Elections in the Netherlands. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 18(4), 399–419.
- Wagner, A. (2022). Tolerating the trolls? Gendered perceptions of online harassment of politicians in Canada. *Feminist Media Studies*, 22:1, 32–47.
- Wagner, K. M., Gainous, J., & Holman, M. R. (2017). I Am Woman, Hear Me Tweet! Gender Differences in Twitter Use among Congressional Candidates. *Journal of Women, Politics and Policy*, 38(4), 430–455.
- Ward, S., & McLoughlin, L. (2020). Turds, traitors and tossers: the abuse of UK MPs via Twitter. *Journal of Legislative Studies*, 26(1), 47–73.
- UN Women. (2023). "Women in power in 2023: New data shows progress but wide regional gaps". <https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2023/03/women-in-power-in-2023-new-data-shows-progress-but-wide-regional-gaps> (åtkomst 2023-04-04).
- Yarchi, M., & Samuel-Azran, T. (2018). Women politicians are more engaging: male versus female politicians' ability to generate users' engagement on social media during an election campaign. *Information Communication and Society*, 21(7), 978–995.
- Zeiter, K., Pepera, S., & Middlehurst, M. (2019). *Tweets That Chill: Analyzing Online Violence Against Women in Politics. Report of case study research in Indonesia, Colombia, and Kenya*. National Democratic Institute (NDI).

Jämställdhetsmyndigheten | Box 73, 42422 Angered | Besöksadress: Angereds torg 9
031-3929000 | info@jamstalldhetsmyndigheten.se | www.jamstalldhetsmyndigheten.se